

**Predikan över Joh 16:5-11, Femte söndagen i påsktiden den 10 maj 2009 i Hedvig
Eleonora kyrka, Stockholm av Sven Milltoft**

”Vårt behov av tröst är omätligt...” skrev Stig Dagerman i en av sina postumt utgivna böcker. ”Vårt behov av tröst är omätligt...” En kanske opassande inledning på en predikan vid en Festhögmässa och ett återöppnande, då glädjen och tacksamheten står högt i tak. ”Vårt behov av tröst är omätligt...”. Eller kan och bör vi vända på det hela och kanske hävda motsatsen eller till och med säga, just därför. För vad bottnar vår glädje och tacksamhet egentligen i? Och finns det något sätt att förena livets oundvikligheter som separation, sorg, glädje och tacksamhet? Eller förblir de olika storheter utan inbördes sammanhang som drabbar oss på ett nyckfullt och godtyckligt sätt?

Ja, denna söndag i kyrkoåret, den Femte i påsktiden, tycks bära på ett viktigt och angeläget budskap som rör allt detta. Så har också denna söndag fått den passande överskriften ”Att växa i tro” i vår Evangeliebok. För det väl just det som allt detta svåra och ibland smärtsamma handlar om. Att växa i tro eller mogna som människa, så att jag förmår se helheten och sambandet i såväl separationen och sorgen som glädjen och tacksamheten. Oundvikliga storheter som ingen människa, hur gärna hon än vill och önskar, kan undvika att möta och förhålla sig till i sitt liv.

Ett förhållningssätt eller relaterande som enligt den kristna tron djupast sett låter oss ana Gud och Guds närvaro genom Jesus Kristus och därmed föder en glädje och tacksamhet som sträcker sig bortom allt det som jag kan föreställa mig, förfoga över och krampaktigt försöker kontrollera. Men det är ett vanskligt och grannlaga växande eller mognande som ständigt kräver eller förutsätter att vi är i kontakt med vårt omätliga behov av tröst eller vår skörhet, sårbarhet och bräcklighet.

Därför är dagens evangelium, som är hämtat från Jesu avskedstal i Johannesevangeliet, en lisa för vilsna och modfällda själar som brottas med existensens grundläggande villkor. Jesus vänder ju sig där direkt till sina lärjungar som han under några års tid levt så intensivt tillsammans med och delat så mycket med och säger: ”Nu går jag till honom som har sänt mig, och ingen av er frågar mig: Vart går du? utan det jag har sagt er fyller era hjärtan med sorg.”

Lärjungarnas separation från och förlust av Jesus är ju för övrigt det grundtema som hela Jesu avskedstal kretsar kring och dagens evangelium eller avsnitt av avskedstalet brukar därför kallas för ett tröstetal. Det är ju också här som Jesus för första gången talar om deras förestående sorg i klara och tydliga ordalag. Ja, om man gör en mer ordagrann översättning av den grekiska grundtexten, så är det faktiskt så att ordet sorg, på grekiska *lypé*, är subjekt i den mening som jag nyss citerade. Orden ”fyller era hjärtan med sorg” skulle därför likaväl kunna översättas ”sorgen har fyllt ert hjärta”. Genom att vara meningens subjekt blir ”sorgen” därmed nästan personifierad och dess konkreta verkningar och följder om möjligt än mer påtagliga.

Oavsett hur nu Jesus valde att uttrycka sig till sina lärjungar, och det var ju dessutom på arameiska, så har kanske evangelisten Johannes på detta sätt velat lyfta fram det nödvändiga och oundvikliga draget i all sorg och som vi kan kalla för realitetsanpassning. Lärjungarna vägrar ju att inse realiteten genom att låta bli att ställa frågan till Jesus: Vart går du? för att på det sättet om möjligt förneka det oundvikliga och smärtsamma.

Men Jesus tycks veta att detta inte är någon framkomlig väg att mogna som människa eller att växa i tro. Att tränga bort separationens och förlustens grundvillkor leder bara till en djupare sorg och smärta och allra sist till förstelning, depression och verklighetsförlust. Därför väljer Jesus att i konkreta ordalag benämna det som rör sig i lärjungarnas hjärtan. Sorgen, den personifierade, har dem i sitt grepp och denna sorgens grepp kommer inte att släppa dem förrän sanningen blivit uppenbar och tydlig för dem. Och den enkla men svårsmälta sanningen är enligt Jesus att det är för lärjungarnas bästa som han lämnar dem. Ty om han inte lämnar dem kommer inte Hjälparen till dem.

För oss sentida lärjungar kan ju detta resonemang tyckas vara både logiskt och följdriktigt. Men vi glömmet så lätt i vår förnumstighet, att vi till skillnad från Jesu första lärjungar sitter med facit i hand. Vi tror ju oss i alla fall veta hur det gick och då kan det ju inte vara så farligt att Jesus lämnar sina lärjungar när han skickar Hjälparen, den heliga Anden, i sitt ställe, tycks vi tänka och resonera.

Men en sådan förståelse är nog inte bara en gigantisk missuppfattning utan också ett effektivt hinder för oss att växa i tro och mogna som människor. För det är kanske inte bara Jesu första lärjungar som behöver realitetsanpassas utan även vi, hans sentida lärjungar, för att det som vi sätter tilltro till inte bara skall vara fromma ord och oantastliga dogmer utan en erfaren och blodfylld verklighet som håller att leva och dö på eller ger oss mod att kasta oss ut på de tiotusen famnarnas djup.

Hur bottnar man då i en sådan verklighet eller hur bli man verklig som människa eller finner det verkliga i det överkliga? Ja, för Jesu första lärjungar var det helt säkert inte särskilt enkelt. De hade satsat allt och valt att följa honom för att sedan finna hur han i sin tur väljer att lämna dem och lida döden på ett kors, det nesligaste och mest vanärande av alla avrättningssätt. Oddsens för att allt detta skulle vändas till seger, glädje och jubel var ju följaktligen inte särskilt höga, vilket var och en kan förstå.

Det betydde att Jesu första lärjungar utan tvivel i sanning hade det mycket svårt efter hans snöplig död och bortgång. För om själva korsdöden var en monumental och brutal slutpunkt så var uppståndelsetron en lika bräcklig och skör början på något nytt. Till detta skall också läggas den förföljelsesituation som Jesu lärjungar hamnade i efter hans död och där begreppet världen och då särskilt i Johannesevangeliet står för Jesu alla motståndare som nu uppfattade att de hade segrat och därför ansåg sig ha rätt att förfölja hans gamla anhängare.

Därav Hjälparens, den heliga Andens dubbla funktion i dagens evangelium, där Anden för Jesu lärjungar blir någon som skall hjälpa, trösta och vägleda dem i deras förtvivlan och samtidigt visa världen vad synd och rättfärdighet och dom är. ”Synd: de tror inte på mig. Rättfärdighet: jag går till Fadern, och ni ser mig inte längre. Dom: denna världens härskare är dömd.”

Men det svåraste var kanske ändå inte den yttre förföljelsen och förnedringen som Jesu lärjungar fick uppleva utan snarare den inre förtvivlan och vanmakten som följde av att deras mästare hade sagt: ”det är för ert bästa som jag lämnar er.” Ert bästa, ja också för ditt och mitt bästa.” Ty den förborgade hemligheten i Jesu ord handlar om att allt växande i tro och all mänsklig mognad alltid är förenad med insikten om vårt omättningsbara behov av tröst eller vår skörhet, sårbarhet och bräcklighet. Korsens väg eller vetekornets lag där jag måste tillstå förlusten och separationen i mitt eget liv och därmed komma i kontakt med mitt omättningsbara behov av tröst i sorgens skugga. Ett omättningsbart behov som genom uppståndelsens ljus kan förvandlas till glädje och

tacksamhet. En glädje och tacksamhet som aldrig skall tas ifrån mig därför att Gud själv genom Jesus Kristus har gått före genom död till liv och förvandlat vårt omätliga behov av tröst till närvaro, ljus och glädje. Amen.